

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22517758.1401.2.2.1.8>

نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان

آناهیتا عبدالله زادگان قاسم آبادی^۱، هایده عاشوری^{۲*}

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان انجام شد. روش این مطالعه از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را معلمان و دانش آموزان مدارس دخترانه دوره متوسطه دوم شرق استان گیلان به تعداد ۸۰۴۹ نفر (۷۶۶۳)، نفر دانش آموز و ۳۸۶ نفر معلم، تشکیل دادند که از این تعداد، ۳۷۷ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به‌عنوان حجم نمونه دانش آموزان و ۱۹۳ نفر بر اساس فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به‌عنوان نمونه آماری معلمان انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های استاندارد اشتیاق تحصیلی فردریکز و همکاران (۲۰۰۲)، تاب‌آوری روانشناختی کانر و دیویدسون (۲۰۰۳)، کیفیت تدریس کریاکدز و همکاران (۲۰۰۰)، استفاده شد که روایی آنها توسط صاحب‌نظران دانشگاهی و پایایی آنها نیز از طریق آزمون ضریب آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. به منظور تحلیل داده‌ها از تکنیک معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار آماری لیزرل استفاده شد. یافته‌های کمی حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که میان کیفیت تدریس با تاب‌آوری روانشناختی و اشتیاق به تحصیل دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. میان تاب‌آوری روانشناختی با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان نقش میانجی داشته است.

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری روانشناختی، کیفیت تدریس، اشتیاق به تحصیل.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران.

Anahitaaz1995@Gmail.com

۲- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران. (مسئول مکاتبات) Ashouri.hs@Gmail.com

مقدمه

کار (۲۰۲۱، ۲). در زمینه رفتار انسانی، تاب‌آوری اغلب به-عنوان یک ویژگی مرتبط با منش، شخصیت و توانایی مقابله در نظر گرفته می‌شود (لابراگویی، ۲۰۲۱، ۳). در اینجا تاب‌آوری بر توانمندی، انعطاف‌پذیری، توانایی تسلط یا برگشت به حالت عادی پس از مواجهه با استرس و چالش شدید دلالت دارد (رسولی و کلانتری، ۱۳۹۷). افراد تاب‌آور موقعیت را به شیوه مثبت‌تری پردازش می‌کنند، یعنی در پردازش فکری بجای تمرکز بر مشکل و پیامدهای آن، به خود توجه بیشتری می‌کنند و از سطوح بالای تفکر انتزاعی و فراشناخت برخوردارند (فلتچر و سارکار، ۲۰۱۳؛ به نقل از رزاقی و همکاران، ۱۳۹۸). آنها به دلیل بهره‌مندی از سبک تبیینی خوش بینانه، احساس توانمندی در روبرویی با مشکلات، برخورد مسأله‌مدارانه با مشکلات، انتظارات مثبت درباره پیامدها و باور به وابستگی پیامد به عمل، می‌توانند سازگاری خود را در رویدادهای ناگوار حفظ کنند، آنها از توانایی یافتن معنا در تجارب آشفته‌ساز بهره‌مند هستند و به نقش خود به عنوان فرد ارزنده و با اهمیت باور دارند (جنادله و همکاران، ۱۳۹۷).

کیفیت تدریس موضوعی است که همواره از توجه قابل ملاحظه‌ای برخوردار است. تدریس خوب شامل: تعامل معلم با دانش آموز، انتظارات معلم، استفاده از انواع روش‌های تدریس، بازخورد مناسب، یادگیری مشارکتی، تقویت و تدریس انطباقی، فرصت یادگیری، اختصاص مناسب زمان برای انجام فعالیت‌های مربوط به درس و تکنیک‌های تدریس مناسب، وضوح و روشن‌سازی در تدریس است (جعفری، ۱۳۹۶). از آنجایی که کیفیت تدریس و روش آموزش معلمان مطالعات اجتماعی مطلوب نیست. باید گفت مطالعات اجتماعی قبل از اینکه نیازمند این باشد که آموزش داده شود، نیازمند آن است که آموزش آن آموزش داده شود (حکمتیان و همکاران، ۱۳۹۷).

مباحث مطروحه فوق نشان می‌دهد که اشتیاق تحصیلی دانش آموزان موضوعی است که توجه به آن زمینه رشد و شکوفایی تحصیلی آنها را در پی خواهد داشت. بنابراین انجام مطالعاتی که عوامل مؤثر بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان را بررسی می‌نمایند از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار بوده و از آنجایی که بررسی پیشینه تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد تاکنون مطالعه-

اشتیاق تحصیلی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است، اطلاق می‌شود. در نظریات یادگیری، انگیزش و اشتیاق ترکیبی از روی آورده‌های رفتاری و شناختی است (امیری و همکاران، ۱۳۹۸). اشتیاق تحصیلی شامل رویه‌ایی است که طی آن مؤسسات، منابع، فرصت‌های یادگیری و خدمات خود را طوری سازمان‌دهی می‌کنند که دانش آموزان را به شرکت در این‌گونه فعالیت‌ها و کسب منافع ترغیب کنند. افرادی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، سخت تلاش می‌کنند، از انجام وظایف تحصیلی لذت می‌برند، به قوانین محل تحصیل تعهد بیشتری نشان می‌دهند، از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می‌کنند و در آزمون‌ها عملکرد بهتری دارند (عقیلی، ۱۳۹۴). اشتیاق تحصیلی از عوامل مؤثر در آموزش و یادگیری است. از تأثیرات منفی حاصل از عدم وجود اشتیاق تحصیلی دانش آموزان می‌توان یادگیرندگانی که اشتیاق تحصیلی آنها بیش از حد انتظار است؛ نام برد که مشکلاتی مانند سطح پایین‌تری از ارتباط با محیط آموزشی، اضطراب زیاد و مشکلات رفتاری-عاطفی را دارند (عجم و همکاران، ۱۳۹۷). اشتیاق تحصیلی دارای سه بعد شناختی (شامل انواع راهبردهای شناختی و فراشناختی مورد استفاده فراگیران برای یادگیری)، انگیزشی (شامل سه مؤلفه احساس، ارزش و عاطفه) و رفتاری (شامل رفتارها، تلاش‌ها، پایداری و درخواست کمک از دیگران توسط فراگیران در برخورد با تکالیف درسی) است (کونینگ، ۲۰۲۱، ۱). همچنین مطالعات نشان داده است دانش آموزانی که اشتیاق تحصیلی بالایی دارند نسبت به دانش آموزانی که اشتیاق تحصیلی پایینی دارند، رغبت بیشتری برای صرف وقت و تلاش کافی در تکالیف و مطالعات از خود نشان داده و کارآمدی و اصرار بیشتری در مواجهه با مشکلات و مسائل دارند (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۷).

تاب‌آوری عبارتند از: توانایی یا قدرت بازگشت به حالت یا موقعیت اولیه، بعد از خمیده شدن، فشرده یا کشیده شدن و اما در اصطلاح روانشناختی توانایی بهبود سریع بعد از بیماری، افسردگی و ناخوشی است (تیلور و

در ارزیابی عملکرد معلمان تعیین کیفیت فعالیت آموزشی آنان با توجه به ملاک‌های ویژه است (رضوانی، ۱۳۹۷). در تدریس، سه فرایند پداگوژی وجود دارد این سه فرایند عبارتند از:

- ۱- فرایندهای پداگوژی مربوط به دانش، دانش آموزان.
- ۲- فرایندهای پداگوژی مربوط به دانش محتوایی.
- ۳- فرایندهای پداگوژی مربوط به دانش کاربردی (دونگ و همکاران، ۲۰۱۹).

اشتیاق به تحصیل

یکی از مفاهیم اساسی در آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان مفهوم اشتیاق به تحصیل است. اشتیاق به تحصیل از نظر لغوی به معنای میل و آرزوی چیزی را داشتن یا اینکه علاقه زیادی داشتن به امور و جنبه‌های یک کاری را گویند. اشتیاق به تحصیل به کیفیت تلاشی که دانش آموزان صرف فعالیت‌های هدفمند آموزشی می‌کنند تا به صورت مستقیم به نتایج مطلوب دست یابند اشاره دارد و با شناسایی و شرکت فعال در مدرسه یا دانشگاه تعیین می‌شود و شناسایی به یک احساس تعلق و ارزشمندی به مدرسه (دانشگاه) برمی‌گردد (کارگر، ۱۳۹۷). مشارکت بیشتر در مدرسه یا دانشگاه باعث ارتباط بیشتر و احساس تعلق بیشتر با مدرسه (یا دانشگاه) می‌شود. به بیان بهتر، اشتیاق به تحصیل عبارتند از: مشارکت خود آغازگرانه و هدفمند در فعالیت‌های تحصیلی، که نشان دهنده نوعی سرمایه‌گذاری روانشناختی پایدار و تسهیل کننده یادگیری، همراه با حالات هیجانی مثبت، در میزان کوشش‌های فردی است (رابرتز، ۲۰۰۳؛ به نقل از کربلایی مجید، ۱۳۹۵). اشتیاق به تحصیل در یک الگوی نظری برای درک افت تحصیلی دانش آموزان مطرح شد و هم اکنون به عنوان متقاعد کننده‌ترین رویکرد مداخله‌ای جهت پیشگیری از شکست و افت تحصیلی مطرح می‌باشد (براون و بورکلوند، ۱۹۹۸؛ به نقل از لازاریوس، ۲۰۲۱). اشتیاق به تحصیل یک ساختار چندبعدی است که شامل اجزا و مؤلفه‌های رفتاری، شناختی و عاطفی است، که هر یک از این اجزا را به صورت زیر تعریف کرده‌اند: اشتیاق رفتاری به مشارکت در آموزش، فعالیت‌هایی مثل دقت و توجه،

ای که به بررسی ارتباط میان کیفیت تدریس معلمان با اشتیاق به تحصیل با تأکید بر نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی دانش آموزان بپردازد اجرا نشده، بنابراین پژوهش حاضر، کاری نو و جدید در این زمینه می‌باشد و نتایج آن سبب رفع شکاف تحقیقاتی موجود در این زمینه می‌گردد. با توجه به مطالب بیان شده و بیان این موضوع که ارتقاء کیفیت آموزش و عملکرد تحصیلی در گرو آگاهی و ادراک از فاکتورهای مؤثر بر پیشرفت تحصیلی بوده و تحلیل متغیرهای فوق می‌تواند بر عوامل مختلفی در خصوص دانش آموزان از جمله اشتیاق به تحصیل آنها اثرگذار باشد، بنابراین با توجه به مبانی نظری و پژوهشی ذکر شده، در این پژوهش تلاش می‌شود تا به این سؤال پاسخ داده شود که آیا میان کیفیت تدریس معلمان با اشتیاق تحصیلی دانش آموزان با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی در مدارس دخترانه دوره متوسطه استان گیلان رابطه وجود دارد؟

مبانی نظری پژوهش

کیفیت تدریس

کیفیت تدریس موضوعی است که در سال‌های بسیاری مورد توجه محققان آموزشی و تربیتی بوده است. و تأثیر آن بر موفقیت‌ها و رفتارهای دانش‌آموزان بیش از ۵ دهه است که مورد بررسی است. انواع نظریه‌های یادگیری پیاده، اریکسون، ویگوتسکی، کلبیگ و بندورا، بر چندین انگیزه مشترک و شرایط یادگیری تأکید دارند که با تعاریفی که فلاسفه آموزشی از کیفیت تدریس کرده‌اند سازگار و مطابق است (ماگن و شاجار، ۲۰۱۷). دست‌اندرکاران و متخصصان علوم تربیتی و روان‌شناسان تربیتی این نگرانی را دارند که چون مقوله تدریس، فنی‌ترین و اصلی‌ترین کارکرد نظام آموزشی تلقی می‌شود، باید ماهرانه باشد و مدرسان نیز باید مسئولیت‌پذیر و پاسخگو باشند (نجفی میرشکارلو، ۱۳۹۷). در واقع، سازمان‌ها این دغدغه را دارند که فعالیت‌های اساسی آنها باید به صورت اثربخش و کارا به اجرا درآید که مقوله تدریس در سازمان‌های آموزشی یکی از اساسی‌ترین دغدغه‌هاست که اگر به درستی به سرانجام نرسد این سازمان به هدف عمده خود نخواهد رسید؛ زیرا که تمامی فعالیت‌های دیگر این نوع سازمان‌ها از جمله پژوهش، خدمت‌رسانی و کارآفرینی به نوعی تحت تأثیر فرایند تدریس قرار می‌گیرد. از بحث انگیزترین موضوع‌ها

2- Dong

3- Roberts

4- Brown, R. D., & Bjorklund

5- Lazarides

1- Magen & Shachar

تاب‌آوری و رضایت از زندگی را پیش‌بینی می‌کند (کیلگور و همکاران، ۲۰۲۰).

پیشینه پژوهش

هاچر و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی که بر روی معلمان مدارس متوسطه در یکی از ایالت‌های آمریکا انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بین تاب‌آوری روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان رابطه معناداری وجود دارد. کیم و شین (۲۰۲۱)، نیز در پژوهشی که بر روی اساتید و دانشجویان پرستاری یکی از دانشگاه‌های چین انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که بین شایستگی اجتماعی-عاطفی و کیفیت تدریس با اشتیاق تحصیلی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. چنانی (۱۴۰۰)، در پژوهشی که بر روی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه شهر شوش انجام داد به این نتیجه رسید که کیفیت تدریس معلمان و مؤلفه‌های آن (طرح درس، اجرای تدریس، ارزشیابی تدریس، روابط بین فردی) با اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان دارای رابطه مثبت و معنادار بودند. حسین آبادی (۱۳۹۹)، نیز در پژوهشی به نتایج مشابهی دست یافت. نتایج پژوهش وی که بر روی دانش آموزان دختر و پسر پایه دهم شهر تهران اجرا شد نشان داد که کیفیت تدریس با سه مؤلفه تمرکز بر روند، چالش بهینه و بازخورد مثبت با اشتیاق هماهنگ، راهبرد عمیق یادگیری و کنجکاوی معرفتی رابطه دارد و بر آنها اثر مستقیم می‌گذارد. در این راستا نتایج پژوهش شریفی (۱۳۹۹) حاکی از آن بود که بین کیفیت تدریس، خوش‌بینی، تاب‌آوری، امیدواری، رضایت از زندگی و قدردانی با رضایت تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام‌نور اهواز ارتباط مثبت وجود دارد. ایزدی‌منش (۱۳۹۸) نیز به نتایج مشابهی دست یافت. وی در پژوهشی که بر روی دانش آموزان مدارس متوسطه شهر اردبیل انجام داد نشان داد که بین اشتیاق تحصیلی و روحیه مراقبت معلم با کیفیت زندگی تحصیلی و تاب‌آوری روانشناختی رابطه معناداری وجود دارد. جوادی علمی و اسدزاده (۱۳۹۸)، نیز در پژوهش خود که بر روی دانشجویان دوره کارشناسی مجتمع آموزش عالی اسفراین اجرا کردند به این نتیجه رسیدند که حمایت اجتماعی ادراک شده، کمک‌طلبی و تدریس تحول‌آفرین مستقیماً بر اشتیاق تحصیلی اثر داشتند. همچنین حمایت اجتماعی،

شرکت داوطلبانه، عملکرد مثبت، مراقبت و مشارکت در مدرسه اشاره دارد (ونستروم و همکاران، ۲۰۱۸). اشتیاق عاطفی به نگرش‌های عاطفی به سمت مدرسه و تطبیق با آن و حس تعلق به مدرسه برمی‌گردد و اشتیاق شناختی از مؤلفه‌های خودتنظیمی، ارزش یادگیری و اهداف شخصی، خودگردانی، دسترسی به آموزش و استفاده از استراتژی‌های فرا شناختی تشکیل شده است (سردار، ۱۳۹۵).

تاب‌آوری روانشناختی

تاب‌آوری روان‌شناختی به فرایند پویایی انطباق و سازگاری مثبت با تجارب تلخ و ناگوار در زندگی گفته می‌شود. تاب‌آوری را در محیط آموزشی به‌عنوان احتمال موفقیت بسیار بالا در مدرسه و سایر موقعیت‌های زندگی به‌رغم مصائب و دشواری‌های محیطی می‌دانند. در محیط آموزشی دانش آموزان دارای تاب‌آوری، به‌رغم موانع و مشکلات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در سطح بالایی موفق می‌شوند. تاب‌آوری افراد را قادر می‌سازد تا یک شبکه اجتماعی حمایتی از خانواده و دوستان داشته باشند که در مواقع پرتنش مورد حمایت آنها قرار گیرند. همچنین این افراد توانایی بالایی در مقابله با موقعیت‌های چالش‌زا دارند (مردیت و همکاران، ۲۰۱۱؛ به نقل از امیرانی، ۱۳۹۷). مارتین (۲۰۰۲) در مطالعه دانش‌آموزان متوسطه نشان داد که عامل‌های خودکارآمدی، کنترل، برنامه‌ریزی، اضطراب پایین و پشتکار و تلاش به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های مهم تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان هستند (نیازی، ۱۳۹۹). انگ و هوان (۲۰۰۶) نشان دادند که به تاب‌آوری تحصیلی واریانس معناداری از بهزیستی روانی و هیجانی را تبیین می‌کند. سطوح بالاتر تاب‌آوری، هیجان‌های مثبت و منفی را پیش‌بینی می‌کند. تجربه هیجان‌های مثبت به افراد دارای تاب‌آوری کمک می‌کند که بتوانند با استرس‌های روزمره بهتر کنار بیایند (کربلایی مجید، ۱۳۹۵). تاب‌آوری با هیجان‌های مثبت رابطه مستقیم و با هیجان‌های منفی رابطه معکوس دارد. کوهن، فردیکسون، براون، میکلز و کان وی (۲۰۰۹)، با بررسی دانش‌آموزان نشان دادند که هیجان‌های مثبت، افزایش

1- Wenström

2- Meredith

3 Martin

4 Engg & Howan

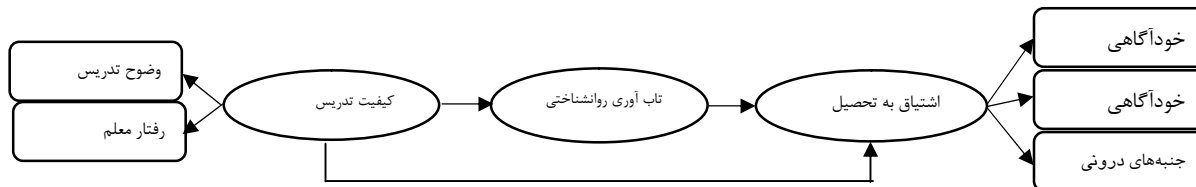
5 Kohen, Ferredickson, Brown, Micklz & Canway

6- Killgore

7- Hascher

8- Kim & Shin

اجتماعی ادراک شده با اشتیاق تحصیلی در دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. هدف کلی از انجام پژوهش حاضر، بررسی نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش‌آموزان است. مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل (۱) ارائه شده است.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش (Conner & Davidson, 2003; Fredericks et al, 2004; Kyriakides et al, 2000)

اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها و روش معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS و LISREL استفاده شد.

جدول ۱- ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌های پژوهش

پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ
اشتیاق تحصیلی	۰/۷۸
تاب‌آوری روانشناختی	۰/۸۵
کیفیت تدریس	۰/۸۳

الف) کیفیت تدریس: این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه می‌باشد که مقابل هر گویه طیف پنج درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱)، مخالف (۲)، تا حدودی موافق (۳)، موافق (۴)، کاملاً موافق (۵) قرار دارد که توسط کریاکدز و همکاران (۲۰۰۰) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای دو بعد، وضوح تدریس ۹ گویه و رفتار معلم ۶ گویه می‌باشد. کریاکدز و همکاران (۲۰۰۰) روایی این پرسشنامه را به شیوه تحلیل عامل و همبستگی نمره مقیاس که توسط دانش‌آموزان تکمیل شده و نمره‌ای که از تکمیل پرسشنامه توسط معلمان به دست آمده، به دست آوردند. لطیفیان و خوشبخت (۱۳۸۶) روایی این ابزار را به وسیله روایی سازه و همبستگی نمره هر گویه با نمره کل و نیز همبستگی نمرات ابعاد با یکدیگر و نمره کل بررسی کرده و شواهد و روایی مناسبی برای آن گزارش کردند. کریاکدز و همکاران (۲۰۰۰). پایایی این پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ به دست آورده‌اند. لطیفیان و

فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

۱. میان کیفیت تدریس معلمان با تاب‌آوری روانشناختی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.
۲. میان تاب‌آوری روانشناختی دانش‌آموزان با اشتیاق به تحصیل آنها رابطه وجود دارد.
۳. میان کیفیت تدریس معلمان با اشتیاق به تحصیل دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.
۴. تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش‌آموزان نقش میانجی دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش به لحاظ ماهیت توصیفی-همبستگی و به لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری پژوهش معلمان و دانش‌آموزان مدارس دخترانه دوره متوسطه دوم شرق استان گیلان به تعداد ۸۰۴۹ نفر (۷۶۶۳) نفر دانش‌آموز و ۳۸۶ نفر معلم بودند که از این تعداد، ۳۷۷ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به‌عنوان حجم نمونه دانش‌آموزان و تعداد ۱۹۳ نفر بر اساس فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به‌عنوان نمونه آماری معلمان انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌های استاندارد بود که در ادامه به آنها اشاره شده است. جهت تعیین روایی ابزار پژوهش از روایی صوری و محتوایی استفاده شد. برای تعیین پایایی ابزارهای پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که در جدول (۱) ارائه شده است. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا از آزمون کولموگروف

غیربالیینی بوده و می‌تواند در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی مورد استفاده قرار گیرد (محمدی، ۱۳۸۲). پایایی این پرسشنامه توسط سازندگان آن (۹۱٪) اعلام شده است. کرمی و خرم‌آبادی هم در ایران پایایی این ابزار را (۸۹٪) اعلام نموده‌اند.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی نشان داد که از میان تعداد ۳۷۷ نفر دانش آموز، تعداد ۱۱۴ دانش آموز در پایه دهم، ۱۲۹ دانش آموز در پایه یازدهم و ۱۳۴ دانش آموز در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. از طرفی از میان ۱۹۳ نفر معلم، تعداد ۱۳۶ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۵۷ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی بودند. تعداد ۸۸ نفر دارای سابقه کاری (۱۰-۱ سال)، ۵۴ نفر دارای سابقه کاری (۲۰-۱۱ سال) و ۵۱ نفر دارای سابقه کاری (۳۰-۲۱ سال) بودند. تعداد ۶۶ نفر دارای بازه سنی (۳۰-۲۰ سال)، ۷۹ نفر در بازه سنی (۴۰-۳۱ سال) و ۴۸ نفر در بازه سنی (بالای ۴۰ سال) بودند. مشخصه‌های آمار توصیفی و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای پژوهش در جدول (۲) نشان داده شده است.

جدول ۲- آمار توصیفی و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

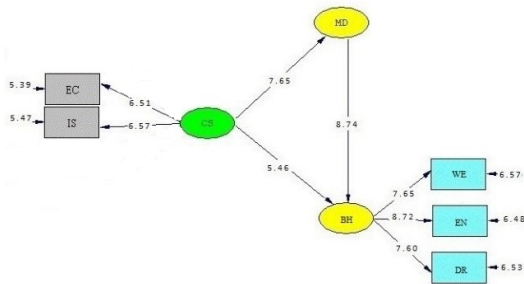
متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	KM	Sig
اشتقاق رفتاری	۳/۱۸	۰/۶۰	۰/۳۷	۱/۱۷۹	۰/۱۲۴
اشتقاق عاطفی	۳/۲۰	۰/۶۳	۰/۴۰۰	۱/۱۹۲	۰/۱۱۷
اشتقاق شناختی	۳/۳۲	۰/۶۱	۰/۳۷۵	۱/۳۵۸	۰/۰۵۰
اشتقاق تحصیلی	۳/۲۴	۰/۴۵	۰/۲۰۱	۰/۶۴۵	۰/۸۰۰
تاب‌آوری روانشناختی	۳/۲۹	۰/۴۰	۰/۱۶۴	۰/۶۲۷	۰/۸۲۶
وضوح تدریس	۳/۱۸	۰/۶۱	۰/۳۷۰	۱/۱۷۹	۰/۱۲۴
رفتار معلم	۳/۲۷	۰/۴۸	۰/۲۲۹	۰/۹۷۵	۰/۲۹۸
کیفیت تدریس	۳/۲۳	۰/۴۱	۰/۱۷۲	۱/۱۷۲	۰/۱۲۸

مطالعه بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد. لذا نتیجه آزمون برای هیچ یک از متغیرها معنادار نیست و در نتیجه توزیع همه متغیرها نرمال می‌باشد، بنابراین می‌توان از آزمون‌های پارامتریک برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده کرد.

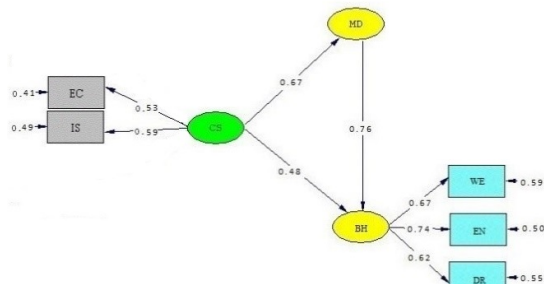
خوشبخت (۱۳۸۶) پایایی این مقیاس را به شیوه آلفای کربناخ ۰/۷۹ ارزیابی نمودند.

ب) اشتقاق تحصیلی: این پرسشنامه توسط فردریکز و همکاران (۲۰۰۲)، دارای ۱۵ گویه و در قالب سه بعد اشتقاق رفتاری (۴-۱)، اشتقاق عاطفی (۱۰-۵) و اشتقاق شناختی (۱۵-۱۱) می‌باشد. روایی و پایایی این پرسشنامه توسط عباسی و همکاران (۱۳۹۴) انجام شده است. ضریب اعتبار آن با روش اجرای مجدد بالاتر از ۰/۸۰ بوده است. ج) تاب‌آوری روانشناختی: این پرسشنامه توسط کانر و دیویدسون (۲۰۰۳)، در ۲۵ گویه و بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای (کاملاً مخالف (۱)، مخالف (۲)، تا حدودی موافق (۳)، موافق (۴) و کاملاً موافق (۵)) تنظیم شده است. این پرسشنامه را کونور و دیویدسون (۲۰۰۳) به نقل از محمدی، ۱۳۸۴ (با مرور منابع پژوهشی -۱۹۹۱-۱۹۷۹ حوزه تاب‌آوری تهیه کردند. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در شش گروه جمعیت عمومی، مراجعه کنندگان به بخش مراقبت‌های اولیه، بیماران سرپایی روانپزشکی، بیماران با مشکل اختلال اضطراب فراگیر، و دو گروه از بیماران مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه، انجام شده است. تهیه کنندگان این مقیاس بر این عقیده‌اند که این پرسشنامه به خوبی قادر به تفکیک افراد تاب‌آور از غیرتاب‌آور در گروه‌های بالینی و

جدول (۲) نشان می‌دهد میانگین تمامی مؤلفه‌ها بالاتر از عدد ۳ می‌باشد و از آنجایی که در طیف ۵ گزینه‌ای که انتخاب شده میانگین بالاتر از ۳ نشان دهنده موافق بودن وضعیت آن متغیر در جامعه آماری فوق می‌باشد از این‌رو، این عامل نشان دهنده موافق بودن پاسخ‌دهندگان با این مؤلفه می‌باشد. مطابق اطلاعات جدول (۲) سطح معناداری آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای همه متغیرها مورد

شکل ۳- مقادیر آماره تی مدل اصلی پژوهش

شکل ۲- ضرایب مسیر مدل اصلی پژوهش

جدول ۳- شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری فرضیات تحقیق

IFI	NNFI	NFI	AGFI	GFI	RMSEA	شاخص برازندگی
۰.۹۱	> ۰.۹	> ۰.۹	> ۰.۹	> ۰.۹	< ۰.۱	مقادیر قابل قبول
۰.۹۵	۰.۹۲	۰.۹۴	۰.۹۱	۰.۹۸	۰.۰۱۲	مقادیر محاسبه شده

نیکویی برازش از برازش مطلوب الگو با داده‌های گردآوری شده حمایت کرده است. جدول (۴) اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرها بر یکدیگر را ارائه نموده است.

با توجه به جدول (۳) از آنجا که شاخص ریشه میانگین مجذورات تقریب برابر (۰/۰۱۲) است، مدل از برازندگی خوبی برخوردار است. جدول (۳) نشان می‌دهد شاخص‌های

جدول ۴- برآوردهای استاندارد ضرایب اثر مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای برون‌زا

شاخص‌های نیکویی برازش	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	خطای معیار برآورد	مقدار احتمال (اثر مستقیم)
رابطه کیفیت تدریس با تاب‌آوری روانشناختی	۰.۶۷	-	۰.۶۷	۰.۱۴	۰.۰۰۱
رابطه تاب‌آوری روانشناختی با اشتیاق به تحصیل	۰.۷۶	-	۰.۷۶	۰.۱۹	۰.۰۰۱
رابطه کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل	۰.۴۸	-	۰.۴۸	۰.۲۰	۰.۰۰۱
رابطه کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل با نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی	-	۰.۵۰	۰.۵۰	۰.۱۹	۰.۰۰۱

جدول ۵- مقادیر R2 و Q2 متغیرهای تحقیق

ردیف	متغیر	R2	Q2
۱	تاب‌آوری روانشناختی	۰/۱۳۱	۰/۲۱۸
۲	کیفیت تدریس	۰/۳۷۷	۰/۲۷۳

$$GOF = \sqrt{\text{communality} \times R^2}$$

جدول ۶- نتایج برازش کلی مدل با معیار GOF

R^2	Communalities	$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2}$
۰/۲۵۴	۰/۴۳۹	۰/۳۸۲

بزرگتر از مقدار ملاک $0/3$ بوده و نشان از توان مناسب مدل در پیش‌بینی متغیر مکنون درون‌زای مدل دارد. به‌منظور بررسی اثر غیرمستقیم متغیر میانجی از روش بوت اتراپ استفاده شده است.

همان‌طور که در جدول (۶) مشاهده می‌شود، مقدار میانگین مقادیر اشتراکی، مقدار $0/439$ و میانگین مقادیر R^2 برابر $0/254$ به دست آمده است و با توجه به فرمول، مقدار معیار GOF معادل $0/333$ به دست آمد که

جدول ۷- نتایج حاصل از روش بوت استرپ برای بررسی معناداری اثر غیرمستقیم

مسیر	اثر غیر مستقیم	مقدار بوت استرپ		آماره t	خطای استاندارد معناداری	سطح معناداری			
		حد بالا	حد پایین						
کیفیت تدریس	تاب‌آوری روانشناختی	اشتیاق به تحصیل	$-0/137$	$-0/113$	$-0/218$	$4/378$	$0/001$	$0/022$	$0/001$

بیان ساده با کمک گرفتن از دانش سایر همکاران خود در تلاش خواهند بود بهترین روش آموزش را بکار گیرند (جویس و همکاران، ۲۰۱۸).

نتایج مربوط به فرضیه دوم نشان داد قدرت میان تاب-آوری روانشناختی با اشتیاق به تحصیل برابر ($0/76$) محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره معناداری آزمون نیز ($8/74$) به دست آمده است که بیشتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای 5% یعنی ($1/96$) بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت میان تاب‌آوری روانشناختی دانش آموزان با اشتیاق به تحصیل آنها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با یافته‌های پژوهش حسین آبادی (1399) و کارگر (1397) همسو می‌باشد. در این راستا می‌توان بیان داشت وجود برنامه‌هایی برای تاب‌آوری روانشناختی کارکنان امری حیاتی است. افرادی که تاب‌آوری بالایی دارند در برابر استرس، معمولاً دارای منبع کنترل درونی هستند، که می‌توانند مسئولیت اعمال و شرایط موجود را برعهده گیرند و به احتمال قوی‌تر کارکرد بهتری در ابعاد مختلف زندگی خود از جمله زندگی شغلی خواهند داشت. در کنار موارد مطرح شده می‌توان بیان داشت تاب‌آوری، نه تنها پایداری در برابر شرایط تهدید کننده و استرس‌زاست، بلکه باعث شرکت فعال و مثبت فرد در محیط شغلی می‌شود. تاب‌آوری باعث می‌شود افراد در شرایط سخت و طاقت‌فرسا از ظرفیت‌های خود استفاده کنند و از چالش‌های پیش‌رو، به‌عنوان سکوی پرتاب و سربلندی خود استفاده نمایند (کریمیان، 1399) تاب‌آوری با کم‌رنگ

با توجه به جدول (۷) سطح معناداری برابر با $0/001$ و کوچکتر از $0/05$ و فاصله اطمینان شامل صفر نمی‌باشد. بنابراین فرض پژوهش پذیرفته می‌شود. بدین معنا که تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت با اشتیاق به تحصیل نقش میانجی دارد.

نتیجه‌گیری

هدف از اجرای پژوهش حاضر، بررسی نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان بود. نتایج مربوط به فرضیه اول نشان داد قدرت میان کیفیت تدریس با تاب‌آوری روانشناختی برابر ($0/67$) محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره معناداری آزمون نیز ($7/65$) به دست آمده است که بیشتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای 5% یعنی ($1/96$) بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت میان کیفیت تدریس معلمان با تاب‌آوری روانشناختی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با یافته‌های پژوهش هاجر و همکاران (2021) و شریفی (1399) همسو می‌باشد. در این راستا می‌توان بیان داشت تاب‌آوری روانشناختی باعث افزایش تعهد شغلی معلمان می‌گردد، در نتیجه باعث بهبود عملکرد آنها در تدریس می‌شود. از طرفی با این فرایند معلمان تازه استخدام را با ارزش‌ها، هنجارها و الزامات سازمان آموزش و پرورش آشنا، همسو و هماهنگ می‌سازد و در این بین معلمان با تجربه نیز در مسیر شغلی خود پیشرفت می‌کنند (باقری، 1400). چنین معلمانی از انواع مهارت‌های تدریس استفاده نموده و توانمندی‌های تدریس و ارزیابی دانش آموزان را به طرق مختلف ارائه می‌دهند. آنها توانایی تحلیل مطالب درسی را داشته و به

مانند مدرسه است. اشتیاق در یادگیری در آموزش دانش آموزان بسیار مهم است و به همین دلیل اشتیاق تحصیلی در یادگیری کیفیت آموزشی را تبیین می‌نماید (محمودی و همکاران، ۱۳۹۸).

فرضیه چهارم به تحلیل نقش میانجی تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان پرداخته است. برای بررسی این فرضیه از روش بوت استرپ استفاده شد. با توجه به جدول (۷) سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۱ و کوچکتر از ۰/۰۵ و فاصله اطمینان شامل صفر نمی‌باشد. بدین معنا که تاب‌آوری روانشناختی در رابطه میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان نقش میانجی دارد. این نتایج با یافته‌های ایزدی‌منش (۱۳۹۸) و جوادی علمی و اسدزاده (۱۳۹۸) همسو می‌باشد. در این راستا می‌توان بیان نمود که آموزش و بهسازی منابع انسانی به‌عنوان عاملی استراتژیک جهت حفظ و توسعه سازمان مطرح می‌شود و از آنجا که مهم‌ترین بحث در تاب‌آوری روانشناختی، یادگیری است از طریق تاب‌آوری روانشناختی در سازمان آموزش و پرورش می‌توان از بروز مسائلی که باعث اختلاف در امر آموزش معلمان در کلاس درس می‌شود جلوگیری کرد. این سطح مطلوب آرزوهای شغلی منجر به تخصصی شدن شغل‌ها، احساس شایستگی برای مدیریت، ثبات سازمانی، امنیت شغلی، خلاقیت برای کارآفرینی، خدمت، استقلال کاری، انتخاب سبک زندگی دلخواه و علاقه به کارهای دارای چالش می‌شود (جیونی و همکاران، ۲۰۲۱). معلمان جوان در برابر تغییرات و نوآوری‌ها، انعطاف‌پذیری بیشتری از خود نشان می‌دهند و ترس و دلهره کمتری از بروز رفتارهای نوآورانه در تدریس دارند و با ایجاد فضای باز برای پرسش و پاسخ علمی و منطقی در مورد مسائل تازه و به روز در جامعه، باعث آزاداندیشی سالم و حرکت سریع‌تر در مسیر رشد فراگیران می‌گردند (چنانی، ۱۴۰۰). همچنین دانش آموزان به دنبال این هستند که نحوه رضایت معلمان را پیش‌بینی نمایند. از طرفی، دانش آموزان موفق وقتی که چیزی را دوست داشته باشند و یا بخواهند، تا زمانی که آن را به دست نیاورده‌اند فکر آن از ذهن‌شان خارج نمی‌شود و وقتی که تصمیم می‌گیرند که کاری انجام دهند با تمام موانعی که باعث عدم حصول به

کردن عوامل استرس‌زا و مشکل‌ساز تأثیر مهمی در دستیابی به اهداف و آرزوهای شغلی افراد خواهد داشت. از طرفی، عوامل مؤثر بر اشتیاق تحصیلی شامل مواردی است که بر روی آمادگی یادگیری دانش آموزان مؤثر است. در ضمن منظور از اهداف قابل دسترس هنگامی است که دانش آموزان احساس موفقیت و رضایت از مطالعه و تحصیل خود می‌کنند. رویکرد اشتیاق تحصیلی نیز به مقوله‌ای اشاره دارد که دانش آموزان نسبت به مطالعه و روش‌های معمول مطالعه و یادگیری آنها توجه می‌کند (میرصفیان و سوادکوهی، ۱۳۹۸).

نتایج مربوط به فرضیه سوم نشان داد قدرت میان کیفیت تدریس با اشتیاق به تحصیل برابر (۰/۴۸) محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره معناداری آزمون نیز (۵/۴۶) به دست آمده است که بیشتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی (۱/۹۶) بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت میان کیفیت تدریس معلمان با اشتیاق به تحصیل دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با یافته‌های پژوهش کیم و شین (۲۰۲۱) و چنانی (۱۴۰۰) همسو می‌باشد. در این راستا می‌توان بیان داشت حمایت علمی و تحصیلی معلم، با موفقیت بیشتر و ناکامی و گوشه‌گیری کمتر، شایستگی تحصیلی بهتر، وقوع کمتر سوء رفتار و تمرکز بیشتر و در نهایت، بهبود شرایط آموزش و کیفیت تدریس رابطه دارد (بیدهندی و همکاران، ۲۰۱۸). فقدان کیفیت تدریس بهینه معلمان، به‌ویژه می‌تواند یک عامل خطر ساز برای مشکلات یادگیری در میان نوجوانان باشد. خصوصیات معلمان مانند گوش دادن، احترام، شناخت و رفتار منصفانه بر مشارکت ذهنی و بروز رفتارهای نوآورانه آموزشی تأثیر می‌گذارد. این خصوصیات همراه با تشویق و انتظارات بالا باعث می‌شود که یادگیرندگان از کلاس لذت برده و دل‌زدگی کمتری از خود نشان دهند (حاجیان، ۱۳۹۸). از طرفی، با توجه به اینکه دانش آموزان در یادگیری به ابتکار خود در یادگیری، تشخیص نیازها، تدوین و فرموله کردن اهداف یادگیری، شناسایی منابع برای یادگیری، انتخاب و پیاده‌سازی استراتژی‌های یادگیری، یادگیری و ارزشیابی نتایج سهیم می‌شوند. نقش معلم حرکت از یک فرد دانا در صحنه یادگیری به راهنمایی در جهت محیط یادگیری

هدف‌شان است درگیر خواهند شد. چنین دانش‌آموزانی تمام تلاش خود را بکار می‌گیرند حتی اگر کسی ناظر بر کار آنها نباشد (یزدان پناه، ۱۳۹۶).

در این راستا پیشنهادهای کاربردی زیر قابل طرح است:

پیشنهاد می‌شود دست‌اندرکاران آموزش و پرورش راهکارهایی را جهت بهبود حمایت تحصیلی برای دانش‌آموزان بکار گیرند و با فراهم کردن زمینه فعالیت‌های تحصیلی و انگیزش مشارکت تحصیلی در بین دانش‌آموزان، اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش دهند. پیشنهاد می‌گردد که مسئولین ادارات آموزش و پرورش ساختار آموزشی مدارس را به گونه‌ای طراحی کنند که باعث افزایش کیفیت آموزشی شده تا از این طریق موجبات تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص فراهم گردد. پیشنهاد می‌گردد که در مدارس بستر و شرایطی فراهم شود که معلمان با اهداف، جایگاه، وظایف و نقش‌های کاری در مدارس در مقابل دانش‌آموزان آشنا شوند. این کار می‌تواند درک مشترکی را از اهداف و نقش‌های آموزشی در میان معلمان فراهم کند. با استفاده از راهکارهایی از قبیل ترغیب کلامی دانش‌آموزان در هنگام حل مسائل نسبتاً دشوار، فراهم‌سازی شرایط مشارکت و کارگروهی و پرورش این‌هاور که یادگیری به تلاش و کوشش پیوسته و بالا نیاز دارد، شرایط را بالا بردن اشتیاق تحصیلی فراهم سازند. همانند بسیاری از تحقیقات دیگر، مطالعه حاضر نیز دارای برخی از محدودیت‌هاست که به نتایج آن باید با عنایت به محدودیت‌هایش توجه شود. داده‌های پژوهش حاضر تنها از معلمان و دانش‌آموزان مدارس دخترانه دوره متوسطه دوم شرق استان گیلان جمع‌آوری شده است. این امر از میزان تعمیم‌پذیری نتایج پژوهش به دیگر حوزه‌ها و سازمان‌ها با ویژگی‌های متفاوت می‌کاهد. در نتیجه، بر اساس تجزیه و تحلیل این مطالعه نمی‌توان استنتاج گسترده‌ای کرد؛ بنابراین توصیه می‌شود پژوهش‌های مشابهی در جوامع آماری دیگری نیز انجام شود تا قابلیت تعمیم‌پذیری در طیف گسترده‌ای از محیط‌های سازمانی را افزایش دهد. در ضمن استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی به‌عنوان تنها ابزار سنجش برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش حاضر محدودیت‌های خاص خود را دارد.

منابع

حاجیان، محدثه، (۱۳۹۸)، فعالیت‌ها و ادراکات اعضای هیأت علمی در اجرای درس پژوهی به‌منظور بهبود کیفیت تدریس پژوهش، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته تحقیقات آموزشی، دانشگاه فردوسی مشهد.

حسین‌آبادی، زهرا، (۱۳۹۹)، بررسی روابط بین کیفیت تدریس معلم، راهبرد عمیق یادگیری و کنجکاوی معرفتی با میانجیگری اشتیاق تحصیلی ریاضی در دانش‌آموزان پایه دهم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی.

حکمتیان، ملیحه، نوشادی، ناصر و نیکدل، فریبرز، (۱۳۹۷)، دل‌زدگی تحصیلی از درس مطالعات اجتماعی بر اساس ساختار کلاس، کیفیت تدریس و حمایت عاطفی معلم، روانشناسی تربیتی، ۴۹(۱۴)، ۵۱-۲۹.

رزاقی، عیسی، حسینی‌فر، جعفر، زادیونس، صیاد، معرفت، مینا و بابایی، سعید، (۱۳۹۸)، پیش‌بینی تاب‌آوری روانشناختی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی و حمایت اجتماعی، رویش روانشناسی، ۸(۷)، ۸۵-۹۶.

رسولی، اعظم و کلانتری، جلال، (۱۳۹۷)، بررسی سلامت روان و تاب‌آوری روانشناختی در والدین دانش‌آموزان اتیسم، نابینا و عادی، دانشکده علوم پزشکی مشهد، ۶۱(۱)، ۵۷-۵۱.

رضوانی، زهرا، (۱۳۹۷)، نقش سبک رهبری مدیران گروه‌های آموزشی در ارتقای کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته تحقیقات آموزشی، دانشگاه فردوسی مشهد.

سردار، اعظم، (۱۳۹۵)، اثربخشی آموزش مبتنی بر درمان عقلانی، هیجانی، رفتاری بر اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره مدرسه، دانشگاه خوارزمی.

شاکری، حسین، (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر سرمایه روانشناختی بر تاب‌آوری کارکنان با نقش میانجیگری صمیمیت سازمانی (مطالعه موردی: شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی منطقه میاندوآب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی، دانشگاه پیام نور مرکز مراغه.

شریفی، معصومه، (۱۳۹۹)، بررسی پیش‌بینندها (کیفیت تدریس خوش‌بینی تاب‌آوری و امیدواری) و پیامدهای رضایت تحصیلی (رضایت از زندگی و قدردانی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور مرکز اهواز.

امیرانی، فاطمه، (۱۳۹۷)، اثربخشی آموزش خودکارآمدی بر میزان تاب‌آوری و بهزیستی روانشناختی دانش‌آموزان اقدام‌کننده به خودکشی در شهرستان اردستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور مرکز نطنز.

امیری، لیلا، ابراهیمی‌مقدم، حسین و باباخانی، نرگس، (۱۳۹۸)، الگوی ساختاری پیش‌بینی درگیری تحصیلی بر اساس توانایی شناختی و وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میانجیگری اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان، علوم روانشناختی، ۷۴(۱۸)، ۲۲۲-۲۱۵.

ایزدی‌منش، سمیرا، (۱۳۹۸)، نقش اشتیاق تحصیلی و روحیه مراقبت معلم در پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی و تاب‌آوری روانشناختی تحصیلی دانش‌آموزان پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.

باقری، زهرا، (۱۴۰۰)، رابطه تفکیک خویشتن و تاب‌آوری با بهزیستی روانشناختی مادران دارای کودکان مبتلا به اختلال یادگیری شهر اندیمشک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی، دانشگاه پیام نور مرکز بهبهان

جعفری، فاطمه، (۱۳۹۶)، مقایسه مؤلفه‌های تدریس اثربخش استادان هیأت علمی با مدرسان حق‌التدریس از دیدگاه دانشجویان دانشگاه مازندران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه مازندران.

جنادله، خالد، بساک‌نژاد، سودابه، یونسی، عیدان و سعادت‌مند، خدیجه، (۱۳۹۷)، رابطه حساسیت اضطرابی، اجتناب تجربی و تاب‌آوری با اضطراب امتحان دانش‌آموزان. روانشناسی بالینی، ۱۰(۱)، ۷۷-۷۱.

جوادی‌علمی، لیلا و اسدزاده، حسن، (۱۳۹۸)، مدل‌یابی روابط ساختاری اشتیاق تحصیلی دانشجویان بر اساس کمک‌طلبی تحصیلی، تدریس تحول‌آفرین، حمایت اجتماعی با میانجیگری نقش سرزندگی تحصیلی. پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۱۰(۳۷)، ۱۲۲-۱۰۱.

چنایی، هادی، (۱۴۰۰)، بررسی رابطه کیفیت تدریس معلمان و مؤلفه‌های آن با اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر شوش، اولین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت.

یزدان‌پناه، علی، (۱۳۹۶)، طراحی بسته آموزشی مقابله با خشونت همسران و اثربخشی آن بر اشتیاق تحصیلی فرزندان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.

Bidhendi, S. S., Karbasi, M., & Vakilian, M. (2018). Predicting the Academic Eagerness on the Basis of Emotional Intelligence and Educational Self-efficacy in Students of Hamadan of Islamic Azad University. *Journal of Research in Medical and Dental Science*, 6(3), 206-211.

Dong, Q. W., Wang, S. M., Han, F. J., & Zhang, R. D. (2019). Innovative research and practice of teachers' teaching quality evaluation under the guidance of 'Innovation and Entrepreneurship'. *Procedia Computer Science*, 154, 770-776.

Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological resilience. *European psychologist*.

Hascher, T., Beltman, S., & Mansfield, C. (2021). Quality of teaching and psychological resilience of the teacher: Towards an integrated model. *Educational Research*, 63(4), 416-439.

Jiony, M. M., Tek Yew, L., Gom, D., Tanakinjal, G. H., & Sondoh, S. (2021). Influence of cultural intelligence and psychological capital on service quality: A study of the hotel industry in Sabah, Malaysia. *Sustainability*, 13(19), 10809.

Joyce, J., Gitomer, D. H., & Iaconangelo, C. J. (2018). Classroom assignments as measures of teaching quality. *Learning and instruction*, 54, 48-61.

Killgore, W. D., Taylor, E. C., Cloonan, S. A., & Dailey, N. S. (2020). Psychological resilience during the COVID-19 lockdown. *Psychiatry research*, 291, 113216.

Kim, S. H., & Shin, S. (2021). Social-Emotional Competence and Academic Achievement of Nursing Students: A Canonical Correlation Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1752.

Kim, S. H., & Shin, S. (2021). Social-Emotional Competence and Academic Achievement of Nursing Students: A Canonical Correlation Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1752.

König, L. (2021). Podcasts in higher education: teacher enthusiasm increases students' excitement, interest, enjoyment, and learning motivation. *Educational Studies*, 47(5), 627-630.

عجم، علی اکبر، همتی‌پور، ام‌البنین و رحیمی، حسین، (۱۳۹۷)، رابطه ادراک دانشجویان از مؤلفه‌های برنامه‌ریزی درسی با اشتیاق تحصیلی آنها، توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۳۰(۱۱)، ۷۰-۸۰.

عظیمی، داریوش، محمدمین‌زاده، دانا و شریعتمدار، آسیه، (۱۳۹۷)، اثربخشی معنویت درمانی اسلامی بر تعلق‌ورزی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری، راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، ۵(۲)، ۹۷-۱۰۸.

عقیلی، سیدمجتبی، (۱۳۹۴)، رابطه بین سرسختی روانشناختی با انگیزش پیشرفت و کیفیت زندگی دانشگاه‌علوم روانشناختی، ۱۴(۵۳)، ۵۵-۷۴.

کارگر، زهرا، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه بین کیفیت تدریس و حمایت اجتماعی ادراک شده با اشتیاق تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردکان.

کربلایی‌مجید، مرضیه، (۱۳۹۵)، بررسی اثربخشی آموزش مبتنی بر نظریه روانشناسی فردی آدلر بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه خوارزمی.

کریمیان، شهرناز، (۱۳۹۹)، بررسی اثربخشی آموزش تاب‌آوری بر استرس شغلی و بهزیستی روانشناختی معلمان زن دوره ابتدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.

محمودی، سیدعبدالله، مسلمی، زهرا و قمی، مهین، (۱۳۹۸)، رابطه کیفیت خواب با اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک، توسعه آموزش جندی‌شاپور، ۳(۱۰)، ۲۹-۵۵.

میرصفیان، زهرا و سوادکوهی، علیرضا، (۱۳۹۸)، تأثیر ابعاد استقامت ذهنی بر اشتیاق تحصیلی در دانشجویان، مجله دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۲(۲۰)، ۶۹-۷۷.

نجفی میرشکارلو، سجاد، (۱۳۹۷)، بررسی نقش تبیینی سبک‌های تدریس و کیفیت تدریس در درگیری و خودکارآمدی دانشجویان دانشگاه ارومیه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه ارومیه.

نیازی، حکیمه، (۱۳۹۹)، بررسی رابطه بین بهزیستی روانشناختی، تاب‌آوری و نگرش مذهبی با رضایت‌مندی زناشویی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی، مؤسسه آموزش عالی حکمت رضوی.

Labrague, L. J. (2021). Psychological resilience, coping behaviours and social support among health care workers during the COVID - 19 pandemic: A systematic review of quantitative studies. *Journal of nursing management*.

Lazarides, R., Fauth, B., Gaspard, H., & Göllner, R. (2021). Teacher self-efficacy and enthusiasm: Relations to changes in student-perceived teaching quality at the beginning of secondary education. *Learning and Instruction*, 73, 101435.

Magen-Nagar, Shachar. (2017). Quality of Teaching and Dropout Risk: A Multi Level Analysis. *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*, 22:1, 9-24.

Meredith, L. S., Sherbourne, C. D., Gaillot, S. J., Hansell, L., Ritschard, H. V., Parker, A. M., & Wrenn, G. (2011). Promoting psychological resilience in the US military. *Rand health quarterly*, 1(2).

Taylor, M. G., & Carr, D. (2021). Psychological resilience and health among older adults: a comparison of personal resources. *The Journals of Gerontology: Series B*, 76(6), 1241-1250.

Wenström, S., Uusiautti, S., & Määttä, K. (2018). "The force that keeps you going": Enthusiasm in vocational education and training (VET) teachers' work. *International Journal for Research in Vocational Education and Training (IJRVET)*, 5(4), 244-263.